На основании проанализированных материалов относительно представительства в суде указанного периода можно, во-первых, определить, что его внедрение вводилось законодателем для обеспечения режима правопорядка и справедливости. В четвертом разделе Статута Великого Княжества Литовского 1588 г. четко фиксировались ситуации, когда лицо имело право на помощь представителя. Это могла быть ситуация, связанная с болезнью человека, его неумением вести дело, «природная простота», служебная командировка, личные дела, преклонный возраст и т. п.

Учитывая важность института представительства в Речи Посполитой XVI в., законодатель в 56 ст. IV разд. Статута ВКЛ 1588 г. детально регламентирует процедуру оформления представительства. При этом право на представительство стороны в суде оформлялось при свидетелях соответственным образом.

Литература

1. *Василенко, М. П.* Матеріали до гсторп укра1нського права: в 5 т. / М. П. Василенко. - Ки1в, 1929. - Т. I.

2. Статути Великого Князівства Литовського: в 3 т.; за ред. С. Швалова, П. Музиченка, А. Панькова. - Одеса, 2004. - Т. 3. Кн. 2.

ПРАДСТАУНШ ДУХАВЕНСТВА І ШЛЯХТЫ ЯК ПРАФЕС1ЙНЫЯ АБАРОНЦЫ У ВЯЛ1К1М КНЯСТВЕ ЛГГОУСКШ

А. А. Пенязь

Беларуск дзяржауны утверётэт

Функцып абаронцау і памагатых пры вядзенш судовых справу выконваи у розны перыяд часу розныя асобы. Гэта - дзяш, шсары, прыяцелЬ службоуцы, проста шляхцщы. Разнастайнасць ташх асоб, магчыма, была прычынай неУрэгуляванасці Статутам 1529 г. гэтага пытання. Са старажытных часоу найбольш вядомымі асобам^ якія выконвалі адну з важнейшых функцый адваката (напісанне пісьмовых дакументау - скаргау, хадайніцтвау, іскау і інш.), былі дзякі. Яны вельмі часта карысталіся непісьменнасцю людзей і дапамагалі ім у судовых справах за грошы. Дарэчы, складанне завяшчальных запісау увогуле здауна знаходзшася у руках духавенства. Старажытная дзейнасць дзякоу як пісьменных людзей пры-

вяла да таго, што гэта слова стала сшошмам слоу «шсар», «сакратар», «справаводца». Да 1520 г. пераважна шсар вялшакняжацкай канцылярыі складау праекты дакументау.

Аднак з канца 20-30-х гг. XVI ст. складанне дакументау становщца адной з асноуных функцый дзякоу. Іх навыкі давалі магчымасць замяшчаць пісарау у час адсутнасщ апошніх і фактычна выконваць іх абавязкі. Бывала, што дзяш працавалі і на пэуных паноу. Шмат хто з іх з цягам часу пачау займацца адвакацкай дзейнасцю прафесшна. Пазней гэтай справай пачалі займацца і маладыя гаспадарскія дваране, якія праз свае спецыяльныя веды рабілі тым самым кар'еру. Ташм чынам, доуп перыяд адвакаты не з'яуляліся адзшай масай і не былі звязаны агульным інтарэсам.

У XVI ст. шстытут прафесійных абаронцау характэрны больш для Гаспадарскага суда, куды часцей за усё звяртал^я радавітыя феадалы. А у мясцовых судах працэс шоу часцей без усялякага прадстаунщтва. Аднак у працэсе судовай рэформы XVI ст. паступова адвакаты пачалі дзейшчаць пры гродсшх і земскіх судах, а з утварэннем Галоунага суда (Трыбунала) пачалі дзейшчаць і пры ім. У сувязі з тым, што колькасць адвакатау пры кожнай з гэтых установ закон не рэгламентавау, а прыбытак яны мелі добры, адвакатау з цягам часу стала нават занадта многа. Закон пачынае звяртаць увагу на гэта і патрабаваць, каб імі былі толькі шляхщцы, якія ведалі мясцовае права і былі дапушчаны судом да адвакацкай дзейнасщ.

У сувязі з гэтым пачауся паступовы працэс прафесійнай падрыхтоУкі юрыстау. Так, частка суддзяу і адвакатау атрымлівалі адукацыю у заходнееУрапейскіх універсітэтах, дзе ужо з сярэдзшы XV ст. расла колькасць кафедрау рымскага права.

Першай жа спецыяльнай юрыдычнай установай у ВКЛ стала Святаянская школа грамадзянскага права (1566-1579 гг.). Акрамя яе, атрымлівалі веды у розных галшах права у кальвінісцкіх і арыянсшх школах, у прыватных школах (палестрах) [1, с. 32-33]. Працэс навучання патрабавау і некаторых практычных навыкау. Напрыклад, М. НавакоУскі адзначае, што у Вялікім Княстве Лгтоусшм мелі месца і так званыя «апліканты» - стажоры пры адвакатах [2, с. 30]. Пасля пэунага перыяду стажыроУкі гэтыя асобы падавалі прашэнне у мясцовы суд, яш і надзяляу іх правам на заняцце адвакацкай дзейнасцю.

Усё вышэйсказанае сведчыць аб тым, што адвакаты, як абаронцы чужых інтарэсау у судах, хоць і не прадстаулялі у XVI ст. аднароднай масы, але былі вядомы у Беларусі з даволі дауніх часоу у якасщ дзякоу, шсарау, на падставе чаго паступова складвауся інстытут адвакатуры.

Л1таратура

1. *Сокол, С. Ф.* Политическая и правовая мысль в Беларуси XVI ст. - первой половины XVII ст. / С. Ф. Сокол; под общ. ред. И. А. Юхо. - Минск, 1984.- С. 32-33.

2. *Новаковский, М. М.* Очерк судоустройства и гражданского процесса по бывшим Статуту литовскому и конституциям составленный / М. М. Новаковский. - С. 30.

АРГАН1ЗАЦЫЯ I ДЗЕЙНАСЦЬ БЕЛАСТОЦКАГА АХОУНАГА АДДЗЯЛЕННЯ (1904-1910 гг.)

С. I. Бусько

Беларуск дзяржауны утверётэт

Псторыя палгтычнага вышуку, па сутнасц, пачынаецца з моманту узншнення дзяржавы. Ускладненне узаемаадносш дзяржавы і грамадства прывяло да фарміравання мстэмы пал^ычнага кантролю. Роля палгтычнага кантролю стала асабліва актуальнай у пачатку XX ст. Ахоуныя аддзяленш (Беластоцкае і Вшенскае), яшя дзейнічалі на тэрыторып пящ беларусшх губернш у пачатку XX ст., аб'ектам асобных даследаванняу не з'яулял^я. Ускосна яны закранал^я у дысертацып А. Д. Гронскага, прысвечанай палгтычнай паліцыі Расп і Беларусі [1], манаграфіях С. М. Князева «Военная контрразведка на территории Беларуси в начале двадцатого века» і У. М. Надтачаева «Военная контрразведка Беларуси».

У пачатку XX ст. шраунщтва Дэпартамента палщып прыйшло да высновы аб неабходнасщ рэарганізацыі палітычнай палщып у сувязі з ростам рэвалюцыйнага руху. Па прапанове С. В. Зубатава у пэуных раёнах з развитым рэвалюцыйным рухам былі заснаваны «постоянные наблюдательные посты». Цікава, што з вызначаных у дакуменце 14 неблаганадзейных у палітычных адносінах гарадоу трэцяя частка размяшчалася у беларусшх губернях: Вшьна, Мінск, Дзвінск, Гродна і Беласток. Тут планавалася стварыць вышуковыя пункты: у Вільні - 1 разраду, у астатшх гарадах - 2 разраду. Штат вышуковага аддзялення (пункту) 1 разраду налічвау начальніка, пісьмавода, двух пісарау, канцылярскага служачага, не менш пяці сакрэтных супрацоУнікаУ, 25 філерау і двух рамізнікау, па праек-